

Doakino Rosini (Gioacchino Antonio Rossini; Pezaro, 29.02.1792. - Pariz, 13.11.1868.) bio je italijanski kompozitor iz perioda romantizma. Smatra se jednim od muzičkih velikana 19. veka. Napisao je 39 opera, od kojih su najpoznatije "Seviljski berberin", "Italijanka u Alžiru" i "Viljem Tel", te kantate, kamernu i duhovnu muziku, od kojih je najpoznatija himna "*Stabat Mater*".

• Seviljski berberin

"Seviljski berberin" (it. *Il barbiere di Siviglia*) je komična opera (*opera buffa*) u dva čina, premijerno izvedena 20.02.1816. godine u Rimu. Italijanski libreto napisao je Čezare Sterbini (Cesare Sterbini) na osnovu komedije *Le Barbier de Séville* francuskog polihistora Pjera Bomaršea (Pierre Beaumarchais).

Mlada Rozina zaljubljena je u mladog grofa Almavivu. Stari doktor Bartolo je čuva jer on želi da se njome oženi. Bartolov berberin Figaro pomaže mladima da se zbliže i venčaju na kraju.

Uvertira ne sadrži teme iz opere. Naime, uvertiru opere "Aurelijan u Palmiri" (*Aureliano in Palmira*), za koju je prvobitno napisana, Rosini je "reciklirao" još tri puta, među njima i u operu "Seviljski berberin". Uobičajeno trajanje je oko 7 minuta.

Trivia & Varia

• Otkud **Bethoven**? Radi se o flamanskom prezimenu. Lodewijk van Beethoven [Lodevejk fam Bethoven] bio je poreklom iz Mehelena u Flandriji. Po njemu je njegov unuk Ludvig van Beethoven dobio ime, germanizovano u Ludwig. Etimologija: Beethoven je spoj dveju reči, "beet" = repa, "hoven", množina od "hof" = farma, polje. Usto, i u nemačkom jeziku se glas "h" čuje na sastavu reči, iza "t" i drugde, npr. Rathaus [rat-haus] (zgrada uprave), Gasthaus [gast-haus] i Gasthof [gast-hof] (gostionica), Gebäudeheizung [Gebojde-hajcung] (grejanje zgrade), pa je prema tome i Bet-hoven.

• **MS** ili **M.S.** je oznaka identifikacije dela Nikoloa Paganinija. Oznaka su inicijali prezimena dveju autorica kataloga. Italijanske muzikologinje Marija Roza Moreti (Maria Rosa Moretti) i Ana Sorento (Anna Sorrento) su 1982. godine u Đenovi objavile "Tematski katalog muzike Nikoloa Paganinija" (*Catalogo tematico delle musiche di Niccolò Paganini*). Katalog sadrži 134 hronološki poredana dela.

• **Capriccio** [kapričo] - hir, čud, prohtev, samovolja (otud i naše usvojenice "kapric" preko nemačkog *Kaprize* i "kapis" prema fr. *caprice*). Pojam u muzici predstavlja naslov kraće, obično instrumentalne kompozicije vedrog, razigranog, obično i virtuoznog sadržaja, stvorene u "hiru", a ne prema formalnim obrascima. Javlja se još od 14. veka kao naslov muzike za instrumente s klavijaturom, kasnije za gudače ili kamerne sastave, a od 19. veka i za orkestarske kompozicije.

• Pojam **pizzicato** ([picikato], mn. *pizzicati*) podrazumeva način sviranja gudačkih instrumenata iz porodice violina, pri kome se preko žica ne povlači gudalo, već se žice trzaju prstima (desne) ruke koja drži gudalo, čime se dobija kratak odsečan ton. U operama se koristio kao imitacija trzalačkih instrumenata, a u orkestarskoj muzici za povećanje dramske napetosti. Kasnije je taj način sviranja prenet i na druge instrumente, pa čak i na klavir (direktno trzanje žica). U partituri se početak deonice označava s *pizz.* a kraj s (*coll'*)*arco* (gudalom). Paganini je uveo izvođenje *pizzicata* levom rukom: pritom se koriste dva prsta, jedan za pritisak na žicu za određivanje tona, drugi za trzanje, te se stoga tim načinom *pizzicato* ne može izvesti ako se ton određuje malim prstom. U partituri taj način sviranja označava se krstićem (+) iznad note. *Pizzicatom* se naziva i muzičko delo koje se izvodi tim načinom, npr. čuvena *Pizzicato Polka* (bez broja opusa, iz 1869.) braće Johana i Jozefa Štrausa.

Izvori:

- cso.org
- bnr.bg
- de.wikipedia.org
- en.wikipedia.org
- imslp.org
- it.wikipedia.org
- ru.wikipedia.org
- www.allmusic.com
- www.enciklopedija.hr
- www.kennedy-center.org
- www.mariohossen.com

NESLUŽBENI VODIČ KROZ PROGRAM KONCERTA NIŠKOG SIMFONIJSKOG ORKESTRA

(zamišljen kao dodatak službenom programu)

SVEČANO OTVARANJE NIMUS-A PETAK, 26. OKTOBRA 2018. U 20 SATI SALA NIŠKOG SIMFONIJSKOG ORKESTRA

...

Dirigent: Svilen Simeonov
Solist: Mario Hosen, violina
Niški simfonijski orkestar

...

P R O G R A M

Ludvig van Bethoven	Uvertira "Egmont"
Nikolo Paganini	Solo kapričo " <i>Nel cor più non mi sento</i> "
Pjetro Maskanji	Intermeco iz opere "Kavalerija rustikana"
Nikolo Paganini	Violinski koncert br. 1 u Es-duru op. 6, I stav
Doakino Rosini	Uvertira opere "Seviljski berberin"
Nikolo Paganini	Fantazija "Mojsije" op. 24
Ludvig van Bethoven	Simfonija br. 7 u A-duru op. 92, II stav
Nikolo Paganini	Religiozna introdukcija
Nikolo Paganini	Violinski koncert br. 2 u h-molu op. 7, III stav " <i>La Campanella</i> "

Na Web stranici <http://bonc1.users.sbb.rs/> nalaze se vodiči ovog, prethodnih i sledećih koncerata, glosar, podaci o autoru i druge zanimljivosti.

O izvođačima

Svilen Simeonov je bugarski dirigent i klarinetist. Rođen je 1962. godine u Šumenu - detaljniju biografiju možete pročitati u službenom programu NIMUS-a.

Mario Hosen, "bugarski Paganini", rođen je 1971. godine u Plovdivu) - detaljniju biografiju možete pročitati u službenom programu NIMUS-a.

Niški simfonijski orkestar osnovan je 1952. godine pod imenom "Simfonijski orkestar Radio Niša" i od tada jedna je od najznačajnijih institucija kulture u Srbiji. Sarađivao je s mnogobrojnim vodećim umetnicima iz zemlje i inostranstva. Nastupao je širom Evrope, kao i na značajnijim festivalima, na primer na Dubrovačkim letnjim igrama, Mokranjčevim danima u Negotinu i festivalu Olympus u Grčkoj. NSO je osnivač i organizator Niških muzičkih svečanosti (NIMUS), značajnog festivala s 30-godišnjom tradicijom. Za svoj rad Orkestar je dobio više nagrada i priznanja. Stalni sastav orkestra:

Prve violine Stanislava Alađozovski koncertmajstor Sanja Jović Đorđević zam. koncertmajstora Jasna Mijović Katarina Pešić Jelena Gušić Slobodan Jevtić Bojana Đolović	Viole Vladan Veljković principal Saška Stojanov Krstić zamenik principala Zlata Filipović Irena Veljković Suzana Savić	Flaute Tatjana Veličković Minčić principal Oboe Vladimir Vezenković principal Marjan Radevski Klarineti Saša Minčić principal Aleksandar Mitić Fagoti Đorđi Alađozovski principal	Horne Danilo Filipović principal Jelena Nikolić Srđan Kurtić Milan Azirović Trube Darko Dimitrijević principal Aleksandar Milenković Tromboni Nenad Vuksanović principal Bojan Vidanović
---	--	--	---

Kompozitori i dela

Ludvig van Beethoven (Ludwig van Beethoven; Bon, 17.12.1770. - Beč, 26.03.1827.) bio je nemački kompozitor i pijanist iz perioda prelaza klasicizma u romantizam. Smatra se jednim od najvećih kompozitora svih vremena. Već sa 7 godina je prvi put nastupio javno kao pijanist, a s 9 godina počeo je ozbiljno učenje muzike. Prelaskom u Beč 1792. godine, uči od Hajdna, Albrechtsbergera i Salijerija. Prvi je značajni kompozitor koji je radio kao "slobodan umetnik", bez stalnog zaposlenja kod Crkve ili aristokratâ. U muziku je uveo brojne inovacije (proširenje struktura i razvojnih sekcija, ritmičke figure, veličina orkestra, uvođenje hora u simfoniju). Napisao je preko 300 dela simfonijske, scenske, kamerne, instrumentalne i vokalne muzike, mnoga od njih kad je počeo gubiti sluh (od 1796.), pa i nakon skoro potpune gluvoće (iza 1819. godine). Svakako najpoznatija je njegova Deveta simfonijska "Onda radosti" iz nje.

• "Egmont"

"Egmont" je scenska muzika u 10 stavova koju je Beethoven napisao 1810. godine za istoimenu Geteovu dramu iz 1788. godine. Premijerno je izvedena 15.06.1810. u Beču. Tema drame je život i heroizam grofa Egmonta.

Za razliku od ostalih stavova, uvertira "Egmonta" je često na koncertnom repertoaru. Uvertira je u f-molu s tempom *Sostenuto, ma non troppo - Allegro - Allegro con brio*. Trajanje uvertire je oko 9 minuta.

• Simfonijska br. 7 u A-duru op. 92

Simfoniju je Beethoven napisao 1812. godine i bio dirigent na premijeri 08.12.1813. u Beču. Iako sadrži uobičajena četiri stava, simfonijska u sastavu nema uobičajeni drugi spori stav - drugi stav je *allegretto*. Na premijeri je taj stav izveden na *bis*, a često se izvodi samostalno i koristi kao filmska muzika. Trajanje stava je oko 8 minuta.

Nikolo Paganini (Niccolò Paganini; Đenova, 27.10.1782. - Nica, 27.05.1840.) bio je italijanski violinist-virtuoz, gitarist i kompozitor iz perioda romantizma. Već s pet godina počeo je da uči sviranje mandoline od svog oca Antonija, od sedme godine dobija časove violine kod profesionalnih violinista, a učio je i gitaru. S 12 godina već je držao koncerte i okušao se u komponovanju. Autor je mnogobrojnih dela za žične instrumente: sonate i varijacije za violinu i orkestar, pet violinskih koncerata, oko 70 sonata za violinu i gitaru, druga kamerna dela, kao i mnogobrojna dela za solo violinu.

• Solo kapričo "Nel cor più non mi sento"

Nel cor più non mi sento (Ne osećam više u srcu) je arija Rakeline iz opere "Mlinarica" (*La molinara*) Đovanija Paizijela (Giovanni Paisiello; 1740-1816). Temu su obrađivali mnogi kompozitori, među kojima i Paganini, prvi put za solo violinu u delu "43 Ghiribizzi" MS 43, br. 16 (43 fantazije), a zatim i u delu **Introdukcija i varijacije u G-duru za violinu, op. 38** iz 1821. godine. Delo sadrži introdukciju i sedam varijacija i intenzivno koristi *pizzicati* levom rukom. Trajanje dela je oko 11 minuta.

• Violinski koncert br. 1 u Es-duru op. 6, I stav

Paganini je koncert napisao 1816. godine i na premijeri 31.03.1819. u Napulju bio je dirigent i solist. Prvobitno je koncert napisan u Es-duru, ali se u modernom izvođenju najčešće menja u D-dur. Kao i druga Paganinijeva dela, i ovaj koncert je pod uticajem Rosinijevih opera. Sadrži uobičajena tri stava, brzi-spori-brzi. Puna pažnja poklonjena je melodiji i dramskoj strukturi, ali i virtuoznosti solista.

Prvi stav je *Allegro maestoso*. Nakon 3-4 minuta *nećkanja*, solist nam u ostalih 15-ak minuta predstavlja skoro neprekinuti vatromet virtuoznih tehnika.

• Fantazija "Mojsije" op. 24, M.S. 23

Fantazija "Mojsije" (*Mosè Fantasia*) su Varijacije na temu molitve "Od tvog zvezdanog prestola" iz Rosinijeve opere "Mojsije u Egiptu" (*Variazioni sul tema "Dal tuo stellato soglio" dal Mosè in Egitto di Rossini*). Delo se sastoji od 6 delova: introdukcije, teme, triju varijacija i finala. Posebnost ovog dela je da je solist ograničen na korišćenje isključivo G-žice (najdeblje žice na violini).

Trajanje je oko 8 minuta.

• Religiozna introdukcija

Religiozna introdukcija (*Religiosa introduzione al Rondò del Campanello* M.S. 67/1) je prva verzija kompozicije *Le Couvent du Mont St. Bernard* (Manastir svetog Bernarda), premijerno izvedene u Parizu 1832. godine, a Mario Hosen ju je premijerno snimio na CD u Beču 21.03.2017. godine. Introdukcija se sastoji iz tri celine: hora bez reči, menueta i teme *La Campanella* iz Drugog violinskog koncerta.

Trajanje introdukcije na Hosenovom snimku je 12'46".

• Violinski koncert br. 2 u h-molu op. 7, III stav "La Campanella"

Drugi violinski koncert poznat je i pod popularnim nazivom *La Campanella* (zvonce, malo ručno zvono), prema istoimenom nazivu 3. stava *Allegro spiritoso (Rondo alla campanella)*. Paganini je koncert napisao 1826. godine i bio je solist na premijeri sledeće godine u Milanu. Koncert je više fokusiran na melodijski sadržaj i razvoj tema nego na virtuoznost, ali mu svakako virtuoznost ne nedostaje. U trećem stavu, uz triangel, i orkestar i violina dočaravaju zvuk zvona.

Trajanje 3. stava je oko 8-10 minuta.

Pjetro Maskanji (Pietro Mascagni; Livorno, 07.12.1863. - Rim, 02.08.1945.) bio je italijanski kompozitor poznat po operama. Muziku je studirao na Konzervatoriju u Milanu kod Amilkarea Ponkijelija (Amilcare Ponchielli), ali nije završio studije. Napisao je 15 opera, jednu operetu i više dela kamerne i vokalno-instrumentalne muzike. Slavu mu je donela prva opera "Kavalerija rustikana", koja uvodi novi pravac u operi post-romantizma - verizam.

• Kavalerija rustikana

"Kavalerija rustikana" (it. *Cavalleria rusticana* - "Seosko viteštvo" ili "Seoska čast") je opera u jednom činu kojom je Maskanji pobedio na takmičenju raspisanom 1889. godine. Postigla je veliki uspeh na premijeri 17.05.1890. u Rimu. Libreto su napisali Đovani Tardoni-Toceti (Giovanni Targioni-Tozzetti) i Gvido Menaši (Guido Menasci), adaptiran iz kratke istoimene priče Đovanija Verge (Giovanni Verga).

Radnja se odvija u Sicilijanskom selu u 19. veku. Turidu se vraća iz vojske i saznaje da se njegova verenica Lola udala za Alfija, pa iz osvete zavodi Santucu. Ljubomorna Lola ponovo zavodi Turidua, a kad to sazna Alfio izaziva ga na dvoboj do smrti. Iz daljine se čuje da je Turidu poginuo...

• **Intermeco** se izvodi pre izlaska seljana iz crkve, pre raspleta na trgu. Uobičajeno trajanje je oko 3 minuta.